Sisäministeriön rajavartio-osasto
Rajavartiolaitoksen esikunta
Yhteysupseeri eversti Urpo Riissanen

10.06.2024

HE 66/2024 vp

Eduskunnan puolustusvaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asevelvollisuuslain 32 ja 48 §:n muuttamisesta (rajaturvallisuustilanteesta johtuva kertausharjoitus)

Eduskunnan puolustusvaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä laiksi asevelvollisuuslain 32 ja 48 §:n muuttamisesta (rajaturvallisuustilanteesta johtuva kertausharjoitus) (HE 66/2024 vp). Sisäministeriö on vastuuttanut asiantuntijalausunnon sisäministeriön rajavartio-osastolle. Rajavartiolaitoksen esikunta, joka toimii samalla sisäministeriön rajavartio-osastona, lausuu asiassa kunnioittaen seuraavaa:

Sisäministeriön rajavartio-osasto on osallistunut esityksen valmisteluun ja rajavartio-osastoa on kuultu lausuntokierroksen aikana hallituksen esitysluonnoksesta.

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa Suomen turvallisuusympäristössä ilmenevän välttämättömän tarpeen sitä edellyttäessä Rajavartiolaitoksen alaisuuteen sijoitettujen asevelvollisten kertausharjoitukseen määrääminen rajaturvallisuuden välttämättömäksi ylläpitämiseksi. Tarvittaessa määräys kertausharjoituksesta voidaan antaa laissa säädettyä kolmea kuukautta nopeammin.

Menettely koskisi vain Rajavartiolaitoksen alaisuuteen sijoitettuja ja asianmukaisen koulutuksen saaneita reserviläisiä. Esitetyllä lakimuutoksella ei ole tarkoitus laajentaa tai luoda uusia toimivaltuuksia esityksen mukaisiin kertausharjoituksiin käsketyille, jotka toimisivat Rajavartiolaitoksen henkilöstön tukena ja valvonnassa niillä toimivaltuuksilla, joista on jo säädetty rajavartiolaissa.

Voimassaolevan asevelvollisuuslain kertausharjoitusperusteet eivät mahdollista Rajavartiolaitoksen valmiuden kohottamista reservin henkilöstömäärää hyödyntämällä rajaturvallisuuden vakavassakaan häiriötilanteessa, ellei häiriötilanteen aiheuttaja ole tunnistettavissa luonteeltaan sotilaalliseksi. Poikkeuksellisissa ja vakavissa rajaturvallisuuden häiriötilanteissa on välttämätöntä turvata Rajavartiolaitoksen toimintakyky ja resurssit, mihin tarpeeseen ehdotettu sääntely on katsottu ainoaksi mahdolliseksi vaihtoehdoksi.

Tapahtumat Suomen turvallisuusympäristössä ovat osoittaneet, että viranomaisten oikea-aikaisen ja riittävästi resursoidun toimintakyvyn turvaaminen on

kansallisen turvallisuuden kannalta tärkeää. Hallituksen esityksessä kuvatussa tilanteessa kaikkia esityksessä mainittuja resursseja (kuten Rajavartiolaitoksen evp-reserviä, RVL:n palveluksessa olevat varusmiehiä ja vapaaehtoisessa asepalveluksessa olevia naisia, kansainvälistä apua ja puolustusvoimien virka-apua) tultaisiin käyttämään, mutta niiden kokonaisvaikutus ei todennäköisesti olisi riittävä erittäin vaativassa ja laajassa tilanteessa, jossa rajan yli tulisi erityisesti maastoitse lyhyessä ajassa luvattomasti satoja tai jopa tuhansia henkilöitä. Esitettyjen muutosten toteuttamatta jättäminen ei kehittäisi Suomen viranomaistoiminnan resilienssiä ja keinovalikoimaa, vaan jättäisi Suomen rajaturvallisuuden haavoittuvaksi esimerkiksi hybridivaikuttamisen keinoille ja siten vähentäisi myös kansallista turvallisuutta.

Lakia ja sen välttämättömyyttä on tarkasteltava yleisen turvallisuustilanteen ja erityisesti Venäjän Suomeen kohdistaman välineellistetyn maahantulon näkökulmista. Rajavartiolaitoksen näkemyksen mukaan lailla on välttämätöntä huolehtia viranomaisten riittävästä toimintakyvystä ja resursseista Suomen täysivaltaisuuden, kansallisen turvallisuuden ja rajaturvallisuuden varmistamiseksi.

Lainsäädäntöä on mahdollista jatkossa arvioida asevelvollisten toimivaltuuksiin liittyen laajemmin ottaen huomioon myös Rajavartiolaitosta koskeva sääntely. Koska tätä esitystä pidetään kiireellisenä, mahdolliset muut muutostarpeet selvitettäisiin myöhemmin.

Rajavartiolaitos katsoo, että se kykenee tehokkaasti toimeenpanemaan esitetyn lain. Toteutuessaan lakimuutos edelleen vahvistaisi Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen nykyistä kattavaa ja syvää yhteistyötä. Sisäministeriön rajavartio-osasto kannattaa ehdotettuja säädösmuutoksia.